

Τοῦ Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ Θάσου περὶ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει μετὰ τὴν Γερμανικὴν καὶ Βουλγαρικὴν κατοχὴν.

Κατὰ τὴν χειροτονίαν μου ὡς Μητροπολίτου τῆς Θεοσώστου Ἱ. Μητροπόλεως Μαρωνείας καὶ Θάσου-23 Μαρτίου 1941 Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως- καὶ τὴν νενομισμένην διαβεβαίωσιν-26 Μαρτίου 1941-ἀνεχώρησα-27 Μαρτίου- διὰ τὴν Θεοσώστον ἐπαρχίαν μου, εἰς τὴν ἀφικόμενὴν τὴν 28 Μαρτίου. Τὴν ἐπομένην 29 Μαρτίου καὶ ὥραν 10.30 π.μ. συνετελέσθη ἡ ἐνθρόνισις ἡμῶν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ἱ. Ναῷ καθ' ἣν παρέστησαν ὁ Ὑπουργὸς Γενικῆς Διοικήσεως ἐράκης, ἅπασαι δὲ πολιτικάί, στρατιωτικάί καὶ δικαστικάί ἀρχαί, οἱ πνευματικοὶ ἀρχιερεῖς τῶν Ἀρμενίων, Ἰσραηλιτῶν καὶ Ὀθωμανῶν καὶ πάνδημος ἡ Κομοτινὴ, ὡς ἐκτενῶς ἀνέφερον τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τῆς υπ' ἀριθ. I καὶ ἀπὸ 4 Ἀπριλίου 1941 ἀναφορᾶς μου.

Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐν Κομοτινῇ ἐγκαταστάσεως μου ἐπελήφθη- μεν τῶν ποιμαντορικῶν ἡμῶν καθηκόντων, συνεργαζόμενοι ἐν χριστιανικῇ ἀγάπῃ μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ ὡς καὶ ὅλων τῶν δημοσίων ἀρχῶν, αἵτινες ἀμέριστον παρέσχον τὴν συνδρομὴν τῶν.

Ἐπεσκέφθημεν κοινότητάς τινας πρὸς εὐλογίαν καὶ παραμυθίαν, γενόμενοι δεκτοὶ μετ' ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν ποικιλοτρόπως διαδηλούντων τὴν χαρὰν καὶ εὐγνωμοσύνην τῶν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν.

Τὴν 5 Ἀπριλίου 1941 μετ' ἐπεσκέφθησαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Κεντρικῆς Επιτροπῆς Διαχειρίσεως Ἀμερικανικοῦ Ἐράνου Περιθάλψεως κ.κ. *Harold Hill* καὶ *William Hoyle*, πρὸς σύστασιν τοπικῆς ὑποεπιτροπῆς διαχειρίσεως Ἀμερικανικοῦ ἐράνου περιθάλψεως ἐν Κομοτινῇ ἣτις καὶ συνεστήθη ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Προέδρου καὶ τῶν Διευθυντῶν τῶν ἐν Κομοτινῇ Τραπεζῶν. Εἰς τὴν αὐτὴν ἡμέραν συστάθη ὑποεπιτροπὴς ἐτέρεα ὡς πρώτη δόσις τὸ πῦρ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκκατομμυρίων, δοθείσης σχετικῆς ἐντολῆς πρὸς τὸν Διευθυντὴν τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τραπεζῆς, καὶ καθ' ἣν ὁ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ὅσον νεο-καταβύθη, ἡ δοθείσα πτωχικὴ ἐκ τῆς διαληφθέντος ποσοῦ ἐν ἐκκατομμυρίων ἐπὶ τὴν διάθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς, λόγῳ τῆς κηρύξεως τῆς ἐπὶ τὴν τῆς Γερμανοελληνικοῦ πολέμου.

Α! ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

Ἀπὸ 6 Ἀπριλίου - 20 Ἀπριλίου 1941

621
74444444

Τὴν 6 Ἀπριλίου 1941 ἀπὸ πρωῒας οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν καὶ αἱ σειρήνες τῆς πόλεως ἐσήμαινον συναγεμῶν. Μετ' ὀλίγον σιμῆνας γερμανικῶν αεροπλάνων ἐπερίπτατο τῆς πόλεως, τὰ ὅποια ἔριπτον κατὰ δεσμας προκηρύξεις ἀπευθυνόμενας πρὸς τοὺς Ἕλληνας στρατιώτας καὶ ἐχούσας οὕτως: "Ἕλληνες στρατιῶται, ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Ἀγγλίας μᾶς ἤνάγκασε νὰ ἐπισχωρήσωμεν εἰς τὴν χώραν σας. Δὲν ἐρχόμεθα ὡς ἐχθροί, ἀλλ' ὡς σύντροφοι ἐχούτες ὑπ' ὅψει τὴν παλαιὰν φιλίαν τῶν λαῶν μας. Οὗ νικηφόρος γερμανικὸς στρατός ἐκτιμᾷ τὴν ἀνδρείαν σας. Ἀς μὴ μείνῃ ἀνευ ἀποτελεσμάτων. Θεσπίζετε τὴν ἑνὰ νέον καὶ μεγαλειότερον σκοπὸν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἐκμεταλεωτάς. Ἐλάτε μαζί μας παλληκάρια, ἐλάτε εἰς τὰς γραμμὰς μας, θὰ σᾶς ὑποδεχθῶμε ὡς φίλοι καὶ σύντροφοι." Καίτοι ὁ συναγεμῶς δὲν εἶχε λήξει εἰσέτι, αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως ἦσαν κατάμεστοι ἀπὸ πλῆθος κόσμου ἀντιμεταπίζοντος μετὰ ψυχραιμίας καὶ θάρρους τὴν νέαν ἐθνικὴν δοκιμασίαν. Ἀπὸ πρωῒας, ὅλαι αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως εἶχον συναθροισθῇ εἰς τὸ Κυβερναεῖον ἐτοιμαζόμεναι διὰ τὴν ἀναχώρησιν, ἣτις συνετελέσθη πρὸ μεσημβρίας, μὴ παραμείναντος εἰς τὴν πόλιν οὐδε ἐνός χωροφύλακος. Ἐξάλλον τὸ πλῆθος, μετὰ δακρυὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ μετὰ συγκινητικὰς ἐκδηλώσεις, προσέλθον εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν μέγαρον μετὰ κατενευ νὰ μὴ ἀναχωρήσω καὶ ἐγώ, διότι δὲν εἶχα ἄλλην προστάσιον καὶ παρηγορίαν. Διὰ πατριῶν λόγων τοὺς ἐνθαρρύνω καὶ τοὺς διαβεβαίω ὅτι δὲν θὰ ἀναχωρήσῃ ἀλλὰ θὰ μείνω πλησίον τῶν. Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη ἐνέπνευσε θάρρος καὶ ἀπερίγραπτον ἀνδρείον ἀνακούφισιν εἰς τὸν λαόν, οὕτινος αἱ ἐκ-

δηλώσεις προς τό πρόσωπόν μου μέ συνεκίνησαν βαθύτατα καί ἤρχισε δια-
λυόμενος ἡσύχως.

Εἰς τό Μητροπολιτικόν Μέγαρον ἐκάλεσα τάς ἐσπερινάς ὥρας πολλά τῶν
ἐναπομεινάντων ἐν τῇ πόλει προσώπων πρὸς σύσκεψιν καί λήψιν μέτρων
διὰ τήν τάξιν καί φρούρησιν τῆς πόλεως. Ἀπεφασίσθη ἡ σύστασις διοι-
κητικῆς ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κ.κ. Σοφοκλέους Κομνηνοῦ, Δημοσθένους Λαναρά
Λυσιμάχου Παυλίδου καί Τάκη Πανταζῆ, ὑπὸ τήν προεδρίαν μου. Ἡ ἐπι-
τροπή προσεκάλεσε τοὺς ἐναπομεινάντας ἀραμυνίτας τῆς πόλεως εἰς
οὓς ἀνέθεσεν τήν φρούρησιν τῶν ἀποθηκῶν καί γενικῶς τῆς τάξεως, ἐκ-
δοῦσα ἅμα καί προκήρυξιν δι' ἧς ἀπηγορεύετο ἡ κυκλοφορία ἐν τῇ πόλει
πέραν τῆς 8 μ.μ. καί πρὸ τῆς 7.30 π.μ. Τὴν 7.30 μ.μ. κατέφθασαν εἰς τὴν
πόλιν τὰ ἔρρεχωρημένα τμήματα τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ ἐξ ἐπτακοσι-
ων πεντήκοντα ἀνδρῶν· μετ' ὀλίγον εἰς Γερμανός ἀξιωματικός προσῆλθεν
εἰς τό Μητροπολιτικόν Μέγαρον, καθ' ἣν στιγμήν συνεσκαπτόμην μετὰ τῆς
ἐπιτροπῆς. Οὗτος ζητεῖ ἄρτον, παρ' ὧν διὰ τούς ὡς ἄνω ἄνδρας
καταυλισθέντας ἐξῶθι τῆς πόλεως. Μετὰ τοῦ μεσονυκτίου κατωρθώθη ἡ ἐ-
ξοικονόμησις ἄρτου, ὡς καί σιτισμοῦ. Ἡ ἐξοικονόμησις σιτισμοῦ διὰ τὸν
Γερμανικόν στρατὸν ἐπανελήθη καί ἐπὶ ἐπομένῃν.

Παρά τήν ἀξιέπαινον προσπάθειαν τῶν ἀραμυνιτῶν, καθ' ὅλην τήν νύκτα
τῆς Κυριακῆς καθὼς καί τήν Δευτέραν, ἐπηκολούθησε μεγάλη ἀναρχία εἰς
τήν πόλιν. Ἐληλατήθησαν ὅλαι αἱ ἀποθήκαι τῶν τραπεζῶν, τοῦ σιδηροδρό-
μου καί ἰδωπτικαί τοιαῦται. Εἰς τούς δρόμους θεῶνται διάφοροι μεταφέ-
ροντες εἶδη διαρπαγέντα ἀπο τὰς λεηλατηθείσας ἀποθήκας. Τούτου ἕνεκα
ἠναγκάσθην περί ὥραν 9 π.μ. τῆς 7 Ἀπριλίου νά ἐπισκεφθῶ τόν ἐγκαταστα-
θέντα ἐν τῇ πόλει Γερμανόν στρατιωτικόν Διοικητὴν τόν ὅποιον παρεκάλε-
σα ὅπως διατάξῃ Γερμανούς στρατιώτας νά ἀναλάβουν τήν φρούρησιν τῆς
πόλεως διὰ νά σταματήσῃ ἡ λεηλασία. Συγχρόνως ὡμίλησα εἰς τήν πλατεῖαν
τῆς πόλεως πρὸς τό συρρεῦσαν πλῆθος, συστήσας πειθαρχίαν καί ἐμπιστο-
σύνην εἰς τήν γερμανικὴν στρατιωτικὴν κατοχήν. Μετ' ὀλίγον τριάκοντα
ἄνδρες τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ ἀναλαμβάνουν θῆς καθήκοντα ἀστυνομίας.
Ἡ τάξις ὁμῶς καί πάλιν δέν ἀπεκατέστη: ἐξακολουθεῖ ἡ λεηλασία τῶν
ἀποθηκῶν ὡς καί τῶν διαφόρων Δημοσίων καταστημάτων, ἰδίως τοῦ Κυβερνεί-
ου.

Τοῦτο ἐξηναγκάσας τόν Γερμανόν στρατιωτικόν Διοικητὴν νά ἐκδώσῃ καί τοι-
χοκολλήσῃ διαταγὴν δι' ἧς γνωστοποιεῖται ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τοῦ
θανάτου εἰς τοὺς ἀρπάζοντας ξένην περιουσίαν, προσκαλοῦνται δέ οἱ κα-
ταστηματάρχαι νά ἀνοίξωσι τὰ καταστήματα καί οἱ λοιποὶ νά ἐπαναλάβωσι
τάς ἐργασίας των.- Ἡ διαταγὴ αὕτη ἐπέφερε ποιάν τινά τάξιν. Ἐν τῷ
μεταξύ παραδοθέντων τῶν ὀχυρῶν, μετεκομίσθησαν εἰς τό νοσοκομεῖον τῆς
πόλεως οἱ τραυματίαι τῶν ὁποίων τήν περίθαλψιν ἀνέλαβεν ὁ διακεκριμέ-
νος χειρουργὸς στρατιωτικὸς ἰατρός καί ἔξοχος πατριώτης κ. Θεολόγος Μα-
λαχίας, ἐκ πῶν αἰχμαλώτων τῆς φρουρᾶς τῶν ὀχυρῶν Νυμφαίας κλπ.. Ὡσαύτως
μετεκομίσθη εἰς τὴν πόλιν καί ἡ αἰχμαλωτισθεῖσα φρουρά τῶν ὀχυρῶν ἐξ
ἐπτακοσίων ἀνδρῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων εἰς ταγματάρχης καί ἄλλοι κατώτεροι
ἀξιωματικοί. Ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐπισκέπτομαι τόν Γερμανόν στρατιωτικόν
Διοικητὴν πρὸς ἐπίλυσιν διαφόρων ζητημάτων. Προσεκάλεσα εἰς τό Μητροπο-
λιτικόν Μέγαρον τήν προσωρινήν διοικήσασαν ἐπιτροπὴν καί τοὺς προέδρους
τῆς Μουσουλμανικῆς, Ἀρμενικῆς καί Ἰσραηλιτικῆς κοινότητος. Πρὸς τοὺς
συνελθόντας ἀνεκοίνωσα τόν σκοπὸν τῆς προσκλήσεως, δηλαδή τόν διορισμὸν
Δημάρχου καί Δημοκριταῆς ἐπιτροπῆς. Μετὰ συζητήσεων ὤρίσθη ὡς Δημάρχος
ὁ Σοφοκλῆς Κουνηνός, μέλη δέ τριῖς Ἕλληνας, τρεῖς Ὀθωμανοί, εἰς Ἰσ-
ραηλίτης καί εἰς Ἀρμένιος. Εἰς τὴν Δημοτικὴν ἀρχὴν ἀνετέθησαν πλὴν τῶν
ἐκ τοῦ νόμου περὶ Δήμων καί Κοινοτήτων ὑπαρρέοντων καθηκόντων, καί καθή-
κοντα προστασίας καί περιθάλψεως τῶν πτωχῶν τῆς πόλεως ὑπὸ τὴν προεδρί-
αν μου.- Ὁ Δήμαρχος καί ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ στρα-
τιωτικοῦ Διοικητοῦ, ὤρίσθη δέ καί πολιτιφυλακὴ ἀποτελουμένη ἐκ πολιτῶν
Ἑλλήνων μέ ἐπικεφαλῆς τόν Λυσίμαχον Παυλίδην. Εἰς ταύτην ἀνετέθησαν
καθήκοντα ἀστυνομίας. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Γερμανικῆς στρατιωτι-
κῆς κατοχῆς οἱ κάτοικοι διῆλθον δύνатаί τις νά εἴπῃ ἐν ἡσυχίᾳ καί ἀσφα-
λείᾳ. Ἐκτός τῶν προκηρύξεων πρὸς παράδοσιν τῶν ὀπλων, δέν ἐγένετο ἔρευ-
να κατ' οἶκον πρὸς τόν σκοπὸν τοῦτον. Τὰ παρουσιαζόμενα διάφορα ζητήματα
ἐπελύοντο εἰρηνικῶς διὰ τῆς προσωπικῆς μου ἐπεμβάσεως παρὰ τῷ στρατιω-
τικῷ Διοικητῇ. Πάντες οἱ μεταβατικοὶ στρατιωτικοὶ Διοικηταί, οὓς ἐπεσκε-
πτόμην, μοί ἀνταπέδωκαν τὴν ἐπίσκεψιν.

Κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, Πάσχα Καθολικῶν, προσῆλθον εἰς τόν Μη-
τροπολιτικόν Ναόν ὁ Γερμανὸς στρατιωτικὸς Διοικητὴς μετ' ἀκολουθείας του

παρμείνας καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς θείας λειτουργίας.

Τὴν Κυριακὴν τοῦ ἡμετέρου Πάσχα μέ ἐπεσκέφθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Μέγαρον ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ διὰ τὴν προσ-
γόρευσιν τοῦ "Χριστὸς Ἀνέστη". Εἰς τοὺς προσελθόντας διένειμα πασχαλι-
νά ψά τὰ ὅποια εὐμενῶς ἐδέχθησαν.

Β! Β Ο Υ Λ Γ Α Ρ Ι Κ Η Σ Τ Ρ Α Τ Ι Ω Τ Ι Κ Η Κ Α Τ Ο Χ Η

Ἀπὸ 20 Ἀπριλίου μέχρι τῆς ἀπελάσεώς μου 6 Ἰουνίου 1941

oooooooooooo

Τὴν 20 Ἀπριλίου 1941 καὶ ὥραν 6 π.μ. ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Πάσχα, ρίγη συγκινήσεως κατέλαβον τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανούς Κομοτηνῆς. Διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τῆς ἐπιστρατεύσεως τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐσή-
μαναν χαρμοσύνας οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν, κατόπιν σχετικῆς παρακλή-
σεώς μου πρὸς τὴν Γερμανικὴν στρατιωτικὴν Διοίκησιν.

Ἐλειτούργησα ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ καὶ καταμέσῳ εὐσεβῶν χριστιανῶν,
μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ Γερμανοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται.

Μετά τό Ἱ. Εὐαγγέλιον ἀπηύθυνα πρὸς τὸ κατασυγκεκλημένον ἐκκλη-
σίασμα Πασχάλιον χαίρετισμόν τῷ ἡεὶς τὰ προσήκοντα. - Περὶ τὴν 1 μ.μ.

προσῆλθεν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον ὁ Γερμανὸς Στρατιωτικὸς Διοι-
κητὴς πρὸς ἀποχαιρετισμόν ἐπειπὼν ὅτι μέχρι τῆς ἐσπέρας θά εἰσέλθῃ
εἰς τὴν πόλιν ὁ Βουλγαρικὸς Στρατός ὅστις θά ἀναλάβῃ τὴν στρατιω-

τικὴν κατοχὴν τῆς πόλεως. Κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἐσπερινοῦ-Αγάπη-
μοὶ ἀνήγγειλαν ὅτι τμήματα Βουλγαρικοῦ στρατοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν
πόλιν. Τὴν ἐσπέραν τοῦ Πάσχα ἡ πόλις εἶχε καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ Βουλ-
γαρικοῦ στρατοῦ, ἀναχωρησάντων τῶν Γερμανῶν, ἐκτός ὀλίγων ὑπὸ τὴν
ἡγεσίαν κατωτέρου ἀξιωματικοῦ. Τὴν ἐπομένην ὁ κήρυξ ἐκήρυξεν ἀνά
τὴν πόλιν ὅτι ἡ Γερμανικὴ στρατιωτικὴ Διοίκησις παρέδωκε τὴν πό-
λιν εἰς τὸν Βουλγαρικὸν στρατόν. Συνεπῶς πᾶσα μετὰβασις ἀπὸ τόπου
εἰς τόπον, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη μεσασύσασθαι ὑπόθεσις θά ἐνεργῇσιν κατό-
πιν ἀδείας τοῦ ἐγκατασταθέντος ἐν τῇ πόλει Βουλγαρικοῦ φρουραρχίου.

Τὴν 22 Ἀπριλίου ἐπεσκέφθη ἐν τῷ Κυβερνείῳ, ἔνθα ἐγκατεστάθη, τὸν
Βούλγαρον στρατιωτικὸν Διοικητὴν εὐχηθεῖς τό" ὡς εὖ παρέστη" καὶ
ὅπως ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν Χρίστος χάριση ταχείαν τὴν εἰρηνὴν ἐπ' ἀγαθῇ
τῆς χειμαζομένης ἀνθρωπότητος. Ἐυχαισθήσας ὁ στρατιωτικὸς Διοικητὴς

προσεΐπεν: "Υψηλῇ ἐντολῇ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Βουλγάρων ἔρχομαι ἐνταῦθα ἵνα ἐπιβάλλω τὴν τάξιν καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ χαίρω διότι εἰς τό πρόσωπόν σας διαβλέπω ἕνα ἄνθρωπον μέ τόν ὁποῖον θά δύναμαι νά συν-εννοοῦμαι καὶ συνεργάζομαι". Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἀπήντησα ὅτι "ὁ-σάκις μοί δίδεται εὐκαιρία συνιστῶ εἰς τό ποίμνιόν μου πειθαρχίαν καὶ νομοτάγιν". Ὁ Βούλγαρος στρατιωτικός Διοικητής μέ ἀπεχαιρέτησε προσ-θέσας "Παρακαλῶ νά εὐχεσθε ὑπερ τῆς Μεγάλης Βουλγαρίας".

Τὴν ἐπομένην τῆς κατοχῆς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὁ στρατιωτικός Διοικητής διέταξεν ὅπως ὅλαι αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν καταστημάτων γραφῶσιν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν γλῶσσαν. Ἐπίσης ~~ἀφαιρέθησαν~~ ἀφαιρέθησαν αἱ πινακίδες τῶν ὁδῶν ἀντικατασταθεῖσαι διὰ ἀριθμῶν. - Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς στρατιωτικῆς κατοχῆς τῶν Βουλγάρων ἐσημειώθησαν διάφοροι λεηλασίαι καὶ διαρρήξεις, ἰδίᾳ εἰς τὴν ὑπαιθρον. Εἰς τὴν πόλιν ἐλεηλατήθησαν διάφορα καταστήματα τὰ ἀντικείμενα τῶν ὁποίων μετεκομίσθησαν εἰς αὐτοκινήτων εἰς Σόφιν καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Βουλγαρίας. Ἐπίσης ἀφαιρέθησαν ὅλα τὰ τηλέφωνα ἀπὸ τὴν πόλιν. Τακτικὰ ἐπρίπτοντο πυροβολισμοὶ κατὰ τὴν νύκτα εἰς τὴν πόλιν. Ἰδίᾳ τὴν 25 Ἀπριλίου ἀπὸ τῆς 10 π.μ. μέχρι τῆς 4 π.μ. ἐπρίπτοντο πυροβολισμοὶ ἀδιακόπως εἰς τὴν Τουρκικὴν συνοικίαν.

Διὰ τὰς λεηλασίας, διαρρήξεις καταστημάτων, πυροβολισμούς καὶ λοιπὰ ἀτοπήματα, ἐπανειλημμένως διεμαρτυρήθημεν εἰς τόν Βούλγαρον στρατι-κόν Διοικητὴν· οὗτος ὁμως προέβαλεν πάντοτε ἄγνοιαν καὶ ὅτι θά διέτασσε τὰ δέοντα, χωρὶς ὁμως νά ἴδῃ τό ὧς ποτέ σχετικὴ διαταγὴ του. -

Αἱ διαμαρτυρίαι μου αὗται φαίνεται ἠνώχλουν τόν Βούλγαρον στρατι-κόν Διοικητὴν καὶ τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῶν περιορισμῶν τοὺς ὁποίους ἐπέ-βαλεν εἰς τὰς κινήσεις μου καὶ τῆς πρὸς ἐμέ συμπεριφορᾶς του.

Μοί ἀπηγόρευσε νά ἐξέρχωμαι εἰς περίπατον πέραν ὁρισμένου μέρους καὶ ἄνευ σχετικῆς του ἀδείας· ἀπολύτως δέ ἀπηγόρευσε τὴν μετάβασίν μου εἰς γειτονικὰς κοινότητας πρὸς ἐπλήρωσιν τῶν ποιμαντορικῶν μου καθη-κόντων. Ἐπανειλημμένως μέ προσεκάλεσεν εἰς τό Φρουραρχεῖον διὰ νά πα-ρατηρήσῃ ὅτι γίνεται αἰσθητὴ ἡ ἀπουσία μου ἐκ τῶν δοξολογιῶν σχεσιν ἔχουσῶν πρὸς ἔθνικας, Βασιλικὰς καὶ ἄλλας ἑορτάς τῆς Βουλγαρίας, ὡς συνέβη κατὰ τὴν δοξολογίαν ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Βασιλέως Βόριδος ἐν Κομο-

τινῇ, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Ἀγίων Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου καὶ ἄλλαις ἑορταῖς τῶν Βουλγάρων. Παρατήρησα ὅτι δὲν ἔχω ἀντιρρησίην τινα διὰ τὴν παρουσίαν μου εἰς τὰς ἐθνικάς καὶ λοιπὰς ἑορτάς, δέον ὅμως νὰ προσκαλῶμαι ἐγγράφως καὶ νὰ μοί δηλῶται ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῶν διαφόρων τελετῶν καὶ δοξολογιῶν. - Ξαύτως εἰς ἄλλην συνάντησιν παρατήρησεν ὅτι ἐπληρο-^{οὔ}φορήθη ὑπὸ κατοίκων Κομοτηνῆς ὑπεβλήθη εἰς τὸν Χίτλερ αἴτησις δι' ἧς παρακαλοῦσιν ὅπως μὴ παραχωρηθῇ ἡ θράκη εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ ὅτι ἂν ἀληθεύῃ τοῦτο θά τιμωρηθοῦν αὐστηρῶς οἱ ἀνακονοῦντες ζητήματα τοιαύτης φύσεως.

Ἀπήντησα ὅτι τοιαύτη αἴτησις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συνετάγῃ ὑπὸ κατοίκων τῆς Κομοτηνῆς, ὅχι διότι ἀρνοῦνται τὴν πατρίδα των καὶ ἐπιθυμοῦσι τὴν Βουλγαρικὴν κατοχὴν, ἀλλ' ὅπως διότι φοβοῦνται τὰς συνεπείας τῆς πράξεώς των, ὑπεσχέθην δέ ὅτι θά συστήσω τὰ προσήκοντα.

Καὶ οὕτως καθ' ἑκάστην παρερχομένην ἡμέραν καθίστατο προβληματικὴ ἡ διαβίωσις τῶν χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας μου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλ-
λῶν ὑπηκόων, ἰδίως τῶν τοῦρκων. ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐρεύνης διὰ τὴν ἀνακάλυψιν ὅπλων ἀπειλημμένως ἐκλήθησαν πόσον οἱ κάτοικοι τῆς Κομοτηνῆς ὅσον καὶ τῶν λοιπῶν κοινοτήτων. Σκοπὸς ὅμως ἄμεσος ἦτο ὅχι ἡ ἀνακάλυψις ὅπλων, ἀλλὰ ἡ διαρπαγὴ ἐκ τῶν ἐρευνωμένων οἰκιῶν τροφίμων,, ῥουχισμοῦ καὶ ἄλλων ἀντικειμένων ὑπὸ τὰς διαμαρτυρίας τῶν ἐνοίκων, βοώντων ὅπως εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων.

Τῆς ἐρεύνης διὰ τὴν ἀνακάλυψιν ὅπλων δὲν ἐξηρέθη οὐδ' αὐτὴ ἡ Μητρό-
πολις μου, ἐρευνηθέντων ὅλων τῶν διαμερισμάτων καὶ αὐτῶν τῶν ἀποσκευῶν μου. Μὴ ὑπαρχούσης οὐδεμιᾶς ἄλλης ἀρχῆς - Ἑλληνικῆς - ἐν τῇ πόλει, πάν-
τες κατέφευγον εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν πρὸς λῆψιν πληροφοριῶν καὶ ἐ-
πίλυσιν ἀτομικῶν υποθέσεών των. - Τοιοῦτοτρόπως οἱ παραμένοντες ἐν
Κομοτηνῇ διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι ὑπέφερον τὰ πάνδεινα ἐκ τῆς
στερήσεως τῆς μισθοδοσίας των. Ὑπὲρ τούτων παρουσιασθείσης εὐκαιρίας
ἐγράψαμεν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις καταφυγόντα Γενικόν Ἐπιθεωρητὴν Στοιχ.
Ἐκπαιδεύσεως Γεν. Διοικήσεως Θράκης κ. Ἰωάννην Φραγκοῦλην νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα παρὰ τοῖς ἀρμοδίοις. Πρὸς τὸν ἴδιον ἐγράψαμεν κατό-
πιν ἀναφορᾶς πρὸς ἡμᾶς τῆς Διευθυντρίας τοῦ ὀρφανοτροφείου Ἑάνθης,
περί τῆς τύχης τῶν ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ περιθαλπομένων ὀρφανῶν.

Γ ! Σ Υ Σ Τ Ι Α - Π Ε Ρ Ι Θ Α Λ Ψ Ι Σ

.....

Ἀπό τῆς ἐγκαταστάσεώς μου ἐν τῇ Θεοσώτῃ ἐπαρχίᾳ μοθ-30.3.1941-μοί ἀνετέθη ὑπό τοῦ Ὑπουργοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ ἡ ἐποπτεία τῶν συσσιτίων τῆς πόλεως ἀπὸ δὲ τῆς κηρύξεως τοῦ Γερμανοελληνικοῦ πολέμου-7.4.1941-ἀναχωρησάσης πάσης ἀρχῆς-Ἑλληνικῆς-ἐκ τῆς πόλεως, ἀνέλαβον γενικῶς ὑπὸ τὴν προστασίαν μου τὰ συσσίτια ὡς καὶ πᾶσαν δαπάνην διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τούτων, ἀνερχομένην εἰς πολλὰς χιλιάδας δραχμᾶς, δεδομένου ὅτι μόνον δι' ἄρτον κατεβάλλετο ἡμερησίως τό ποσὸν δρ. 9-10 χιλιάδων. Συναντιλήπτορας καὶ βοηθούς εἰς τὸ μέγιστον τοῦτο φιλανθρωπικὸν ἔργον εἶχον τὸν κ. Σοφοκλῆν Κομνηνὸν ὡς καί τας ἐπιτροπὰς τῶν συσσιτίων ἀποτελουμένους ἐκ διδασκάλων καὶ διδασκαλησῶν, μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ ἀνιδιοτελῶς προσφερόντων τὰς ὑπηρεσίας των.-Ἡ λειτουργία τῶν συσσιτίων διήρκεσε μέχρι τῆς 30 Μαΐου, διακοπεῖσα ἐλλείψει ἄρτου καὶ ἄλλων τροφίμων.-Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν διακοπὴν, δὲν ἔπαυσα μέχρι τῆς ἀπελάσεώς μου, νὰ περιθάλλω κατὰ χριστιανικὸν τρόπον τοὺς πλέον ἀπόρους ἐκ τῶν χριστιανῶν μου.-

Παράλληλως πρὸς τὴν ἀνακοίνωσιν διὰ τῶν συσσιτίων γενικῶς, τῶν ἀποβρωῶν κατοίκων τῆς πόλεως, ἐκαλλήτερον καὶ ἡ περίθαλψις παντός πάσχοντος καὶ ἔχοντος ἀνάγκην. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Γερμανικῆς στρατιωτικῆς κατοχῆς προήλθομεν παρήγοροι διὰ λόγων καὶ ἀνακουφιστικοί εἰς περίθαλψιν διὰ παροχῆς ἄρτου, τυροῦ, ὧν, σιγαρέττων καὶ ἐνδυμάτων εἰς ἑκατοντάδας αἰχμαλώτους στρατιώτας μας τῶν ὀχυρῶν Κομοτηνῆς.-

Εἰς εὐρείαν κλίμακα περιεθάψομεν ὡσαύτως διὰ τροφίμων καὶ χρημάτων πάντας τοὺς γενναίους στρατιώτας μας, ἀνερχομένους εἰς πολλὰς χιλιάδας, τοὺς διερχομένους ἐκ Κομοτηνῆς, μετὰ τὴν συνομολογηθεῖσαν ἀναχωρήσιν. πολλοὺς ἐκ τούτων καὶ ἐνεδύσαμεν, καθ' ὅσον ἡ πότις ὁματὰ μᾶς ἀφηρεῖτο πρὸς σφετερισμὸν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῆς κατοχῆς, ἡ στρατιωτικῶν περιβολῇ, -

Ἐκτός τῶν στρατιωτῶν περιεθάψαμεν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα διὰ παροχῆς ἄρτου καὶ χρημάτων πολλὰς ἀπόρους οἰκογενεῖας τῆς Κομοτηνῆς στερουμένας καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου.- Διὰ τὴν ἐν γένει περίθαλψιν τῶν αἰχμαλώτων στρατιωτῶν μας, τῶν ἀπολυθέντων ἐφέδρων καὶ τῶν ἀπορων τῆς πόλεως συναντιλήπτορας εἶχον τὸν αἶδεσ. ἀρχιερατικόν μου

ἐπίτροπον Νικόλαον Βεζυρόπουλον, τόν ἱερολ. Διάκονον Τιμόθεον Παπαμιχα-
ήλ, τόν συνοδόν μου καί παρήγορον κατὰ τήν ἐν Κομοτηνῇ μηνιαίαν διαμω-
νήν μου, ~~ἐξῆς τῆς ἐκείνης~~ ἀόκνως καί μετὰ χριστιανικοῦ ζήλου ἐπι-
σκεπτόμενον κατ'οἶκον πάντα πάσχοντα, τόν Φραγματέα τῆς Μητροπόλεώς μου
'Αλέξανδρον 'Αποστολίδην, τόν ἄριστον συνεργάτην μου, μετ' αὐτοθυσίας
ἀνακουφίζοντα τάς πικρίας μου εἰς τάς δεινάς περιστάσεις τῆς δοκιμαζο-
μένης Πατρίδος μας· ἀλλά καί τάς κυρίας τῆς Κομοτηνῆς ἀπείρως εὐγνωμονῶ
διότι ποικιλοτρόπως μέ ἐβοήθησαν εἰς τήν ἀνακούφισιν περίθαλψιν καί ἰ-
δίᾳ ἐξεύρεσιν ἐνδυμάτων πρὸς ἐπένδυσιν καί ὑπόδυσιν τῶν σκληρῶς δοκιμα-
σθέντων στρατιωτῶν μας.

Δ! Ν Ο Σ Ο Κ Ο Μ Ε Ι Α -- Π Ε Ρ Ι Θ Α Λ Ψ Ι Σ Τ Ρ Α Υ Μ Α Τ Ι Ω Ν

Ἀπό τάς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τοῦ Γερμανοελληνικοῦ πολέμου
μετεκομίσθησαν εἰς τό νοσοκομεῖον τῆς πόλεως οἱ τραυματίαι τῶν ὀχυρῶν
Κομοτηνῆς. Τούτους ἐπεσκεπτόμην ~~καταρκτικῶς~~ πρὸς παρηγορίαν προσκομίζων
σιγαρέττα καί ἄλλα εἶδη. Ἡ ἱατρικὴ περίθαλψις τούτων ἐτελείτο μέχρι
τῆς Βουλγαρικῆς κατοχῆς ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνος αἰχμαλώτου στρατιωτικοῦ ἱατροῦ
κ. Θεολόγου Μαλαχιά, ὡς καί τῶν Γερμανῶν στρατιωτικῶν ἱατρῶν μετὰ πολλοῦ
ἐνδιαφέροντος παρακολουθούντων τοὺς ασθενεῖς. Κατὰ τήν μετάβασίν μου εἰς
τό νοσοκομεῖον ἐπεσκεπτόμην καί τοὺς Γερμανοὺς τραυματίας, προσκομίζων
καί πρὸς τούτους σιγαρέττα κ.λ.π., ἀποσπᾶσας τὰ συγχαρητήρια καί τόν σε-
βασμόν τῶν Γερμανῶν ἱατρῶν, ἰδίᾳ τοῦ Γενικοῦ ἀρχιάτρου τοῦ νοσοκομείου,
ὅστις καί κατ'οἶκον μέ ἐπεσκέσθη πρὸς ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης του.-
Πρὸ τῆς Βουλγαρικῆς στρατιωτικῆς κατοχῆς, οἱ ἐλαφρῶς τραυματίαι στρατιῶται
μας μετεκομίσθησαν εἰς Ξάνθην, παραμεινάντων εἰς τό νοσοκομεῖον τῶν βαρέως
τραυματιῶν, ἀνερχομένων εἰς ὀκτώ. Ἡ κατάστασις οὕτως τούτων μετὰ τήν κατα-
ληψιν τοῦ νοσοκομείου ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἦτο ἀπελπιστική, διότι δέν κατε-
βάλλετο ὡς ἔπρεπεν ἡ ἱατρικὴ περίθαλψις καθὼς καί τροφή. Διὰ τοῦτο ὁ αἰχ-
μάλωτος Ἕλλην ἱατρός κ. Μαλαχίας μέ παρεκάλεσε ὅπως φροντίσω διὰ τήν
μεταφοράν των εἰς στρατιωτικόν νοσοκομεῖον Θεσσαλονίκης. Πρὸς τοῦτο ἀπε-
στεῖλα εἰς Θεσσαλονίκην τόν κ. Φρειδερίκον Ασπείδην κομιστὴν ἐπιστολῶν
πρὸς τόν Παναγιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιον καί τόν

Ἑλληνικόν Ἐρυθρόν Σταυρόν δι' ὧν παρεκάλουν ὅπως σταλῇ εἰς Κομοτινήν ἀσθενοφόρον αὐτοκίνητον πρὸς μεταφορὰν τῶν τραυματιῶν μας.

Τὸ αὐτοκίνητον ἀπεστάλη καί τήν 19 Μαΐου ἀνεχώρησαν οἱ γενναῖοι τραυματαῖαι στρατιῶται μας, πλὴν ἑνὸς Γεωργίου Ἀναστασάκη ἐκ τοῦ χωρίου Χάρακος Ἡρακλείου Κρήτης ὑποκύψαντος εἰς τὰ τραύματά του τήν προτεραίαν· οὗτος ἐκδεύθη πανδήμως ἐκ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Κομοτηνῆς. προσέστην τῆς νεκροσίμου ἀκολουθείας μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ ἱερατίου τῆς πόλεως. Μὲ πολλήν συγκίνησιν ἀπεχαιρέτησα εἰς τὸ νοσοκομεῖον τὰ γενναῖα παιδιὰ τὰ ὅποια μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καθησπάζοντο τήν δεξιάν μου καί ποικιλοτρόπως ἐξεδήλωνον τήν εὐγνωμοσύνην των διὰ τὸ πατρικὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἐνδιαφέρον μου. Εὐγνωμοσύνην ὁφείλω εἰς τὸν καλὸν φίλον καί ἄριστον ~~πατριώτην~~ ἱατρόν καί πατριώτην κ. Μαλαχιᾶν παραμείναντα καθ' ὅλην τήν διάρκειαν παρὰ τὸ πλευρόν τῶν τραυματιῶν στρατιωτῶν μας καί συνοδευόμενους εἰς Θεσσαλονίκην, ἀλλὰ καὶ ὅς τῆς κυρίας τῆς Κομοτινῆς διὰ τήν μητρικὴν περίθαλψιν τῶν γενναίων στρατιωτῶν μας.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΗΨΤΕΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΗΣ ΚΟΜΟΤΙΝΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Οὐδεμία ἄλλη δοκιμασία ἐπικράνει καὶ κατέβλησε περισσότερον τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανούς τῆς Θεοσώστου ἐπαγνίας μου ἀπὸ τὴν ἀπαγόρευσιν τελέσεως τῆς Θείας λειτουργίας καί ἐν γένει τῶν Ἱ. Ἀκολουθιῶν ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς καί ἀπὸ τὴν κατάληψιν τούτων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.

Καίτοι οὐδεὶς Βούλγαρος ὑπάρχει ἐν Κομοτηνῇ, τὴν 23 Ἀπριλίου κατελήφθη ὁ ἕτερος τῶν ἐνοριακῶν Ναῶν τῆς πόλεως, ὁ τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. Τὴν πρωίαν ἐτέλεσα τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ἐν τῷ πανηγυρίζοντι Ἱ. Ναῷ καὶ ὠμίλησα πρὸ πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος. Ἐν τῷ Ἱ. Βήματι παρῆσαν τέσσαρες Βούλγαροι στρατιωτικοὶ ἱερεῖς. Τὴν 2.30 οἱ ἐφημέριοι καὶ ἐπίτροποι τοῦ Ἱ. Ναοῦ μοί ἀνήγγειλαν ὅτι εἰς στρατιωτικὸς Βούλγαρος ἱερεὺς συνοδευόμενος ὑπὸ Βουλγάρων στρατιωτῶν κατέλαβε τὸν Ἱ. Ναόν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μεθ' ὅλων τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀμφίων ὡς καὶ τὸ ταμεῖον τοῦ Ναοῦ, τὸ ὅποῖον κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν ἐπιτρόπων ἀνῆρχετο εἰς δρ. 30.000.- Τὴν ἐπομένην ἐπεσκέφθη τὸν Βούλγαρον στρατιωτικὸν Διοικητὴν διαάρτυρηθεὶς διὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Ἱ. Ναοῦ· οὗτος ἀπήντησεν ὅτι ὁ προκείμενος Ἱ. Ναός ἀνγκοδομήθη ὑπὸ Βουλγάρων

καί ἐπομένως ἀνῆλθει εἰς αὐτούς. Εἰς παράκλησίν μου ὅπως ἀποδοθῇ τοῦ-
λάχιστον τό ταμεῖον τοῦ Ναοῦ πρὸς πληρωμὴν τῶν μισθῶν τοῦ προσωπικοῦ
καθὼς καὶ τὰ ἱερὰ ἄμωια τῶν ἐπιμερίων, ἀπήντησεν ὅτι θά συνεννοηθῇ
μετὰ τοῦ ἁρμοδίου ἱερέως καὶ θά μοί γνωρίσῃ ἐν καιρῷ τὴν ἀπόφασίν του.
Καίτοι ἐπανεπιλημμένως ὠχλήθη διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, οὐδεμία μέχρι
τέλους ἐληφθη ἀπόφασος σχετικῶς μετὰ τὴν ἀδοσιν τοῦ ταμεῖου καὶ τῶν
ἱερῶν ἄμωιων. -Τὴν κατάληψιν τοῦ ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐπηκολού-
θησαν καὶ ἄλλαι ἱ. Ναῶν κοινοτήτων. Οὕτως ἐκλείσθησαν οἱ ἱ. Ναοί
τῶν ἐνοριῶν: 1) Γρατηνῆς - 2) Ἀσωμάτων - 3) Πρωτάτου - 4) Διώνης - 5) Ἀράτου -
6) Ἀγίων Θεοδώρων - 7) Καρυδιᾶς - 8) Πανδρόσου - 9) Στρύκης - 10) Κροβίλης -
11) Σχοινιῶν - 12) Ἰάσμου - 13) Προκτίου - 14) Σάλπης - 15) Μεγάλου Κρανοβου-
νίου - 16) Λοφαρίου, αἱ κλεῖδες τῶν ὁπίων παρελήφθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγά-
ρων, ἀπαγορευθείσης τῆς τελέσεως θείας λειτουργίας ἥ οἵασδήποτε ἱερο-
τελεστίας ἐντὸς αὐτῶν, ἐκτός ἂν τῆς λειτουργίας τελεσθῇ εἰς τὴν Βουλγα-
ρικὴν γλῶσσαν. - Ὁ ἐφημέριος Κροβίτης ἐξεβλήθη τοῦ ἱ. Ναοῦ ὑπὸ Βουλ-
γάρων στρατιωτῶν ψαλλομένου τοῦ χριστιανικοῦ ὕμνου. Οἱ ἐφημέριοι
Λοφαρίου καὶ Ἀγίων Θεοδώρων ἐδάσαν ἀνελθῶς ἐπὶ τῶν λόγων ὅτι ἦσαν
ἡγγλόφιλοι. Ἐν τῷ μεταξύ ἐκλείσθησαν καὶ ἄλλοι ἱ. Ναοί, ὡς δὲ ἐπληρο-
φορήθην, μετὰ τὴν ἀπέλασίν μου εἰς οὐδένα τῶν Ναῶν τῆς ἐπαρχίας μου ἐ-
πετράπη ἡ τέλεσις τῆς θ. λειτουργίας. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἱ. Ναῶν
κατελήφθησαν καὶ τὰ ταμεῖα αὐτῶν καθὼς καὶ τὰ ἱ. σκεύη καὶ τὰ κτήμα-
τα τῶν ἱ. ναῶν, τὰ ὁποῖα μετωνομάσθησαν εἰς ἐθνικά.

Εἰς τὴν Κομοτηνὴν εἰσέπρατον τὰ ἐνοίκια τῶν κτημάτων τῶν ἱ. Ναῶν
ἀνερχόμενα εἰς πολλὰς χιλιάδας μηνιαίως, ἀπὸ 1 Ἀπριλίου. Διὰ τὰς κα-
ταλήψεις τῶν ἱ. Ναῶν ἐπανεπιλημμένως διεμαρτυρήθην πρὸς τὸν Βούλγαρον
στρατιωτικὸν Διοικητὴν, κοινοποιήσας πρὸς τοῦτον καὶ πῖνακα τῶν κλει-
σθέντων καὶ λεηλατηθέντων ἱ. Ναῶν, ὡς καὶ τῶν κακοποιηθέντων ἐπιμε-
ρίων, ἀλλ' ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος. Ἐν τῷ μεταξύ καθ' ἑκάστην προσήρ-
χοντο εἰς τὸ μητροπολιτικὸν Μέγαρον, ἐφημέριοι, ἐπίτροποι καὶ χριστι-
ανοὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὁποίων διηρπάγησαν οἱ Ναοί, διὰ νὰ ἀνσφένωσι τὰς
βανδάλους πράξεις τῶν Βουλγάρων, τῶν ὀνομαζομένων ὀρθοδόξων χριστιανῶν,
καὶ ζητήσωσι πληροφορίας περὶ τῆς μελλοντικῆς πορείας των. Πρὸς πάντας

συνέστησα ὑπομονήν καί καρτερίαν, ἰδιαιτέρως πρὸς τοὺς αἰδес. ἔφη-
μερίους ὅτι δέον νά παραμείνωσιν εἰς τῇ ἐνφορίαν των, παραμυθοῦντες
τοὺς ἐνορίτας των καί θεραπεύοντες τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἀνάγκας.

Η Α Π Ε Λ Α Σ Ι Σ Μ Ο Υ 6-6 - 1941

Ἡ δὴ μιουργηθεῖσα κατάστασις κατέβλησε τὴν ψυχὴν μου καί συνέπα-
σχον μετὰ τῶν χριστιανῶν μου, οἵτινες πλέον ἐν τῇ προσώπῳ μου διέ-
βλεπον τὴν μόνην παρηγορίαν των καί ἀνακούφισιν τῶν δεινῶν των, ἀλλὰ
δυστυχῶς καί αὐτὴ ἡ ἐναπομείνασα ἐλπίς καί παρηγορία ἐπέπρωτο νά ἐκ-
λίπη. Τὴν 10 π.μ. τῆς 5 Ἰουνίου 1941 προσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον μου
νομαρχιακὸς ὑπαλλήλος τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως, συνοδευόμενος ὑ-
πὸ χωροφυλάκων, ὅσους παρουσία τοῦ Γραμματέως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀθ
λεξάνδρου Ἀποστολίδου καί τοῦ δικηγόρου Λυσιμάχου Παυλίδου ἀνέγνω-
σαν Ἑλληνιστί τὴν κάτωθι ἀπόφασιν τοῦ Βουλγάρου Νομάρχου Κομοτηνῆς.
"Σεβασμιώτατε, ἐπεφορτίσθην ὑπὸ τοῦ κ. Νομάρχου νά ᾄς ἀνακοινώσω τὴν
ἀπόφασιν του ἥτις ἔχει ὡς ἔπειτα ὁ κ. Νομάρχης ἔχει τὴν γνώμην ὅτι
ἡ περαιτέρω παραμονὴ σας ἐν Κομοτηνῇ εἰναι τελείως ἀσκοπὸς καί σῆς
παρακαλεῖ νά ἐγκαταλείψητε τὸ ταχύτερον τὸ ἔδαφος ταύτης, πρᾶγμα τὸ
ὁποῖον ἔπραξαν ἅπαντες οἱ συνάδελφοί σας τῆς νέας Βουλγαρίας, ἐγκα-
ταλείψαντες τὰς ἔδρας των ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς στρατιωτικῆς κα-
τοχῆς. Ὁ κ. Νομάρχης εἶναι διατεθειμένος νά ᾄς παράσχη
πᾶσαν ἐκδούλευσιν διὰ τὸ ταξειδίον σας. Ὁ κ. Νομάρχης θά λυπηθῇ πολὺ
ἐάν ἀρνήθῃτε τὴν σύστασιν του ταύτην, διότι θά ἔλθῃ εἰς τὴν σκληρὰν
ἀνάγκην νά μεταχειρισθῇ βίαια μέτρα διὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπομάκρυνσιν σας.
Ὁ κ. Νομάρχης διέταξε τὰς ἀρμοδίας διευθύνσεις τῶν ὑπηρεσιῶν του
νά ᾄς δεχθῶσι διὰ νά κανονίσῃ τὰ τῆς ἀναχωρήσεώς σας. Ὁ κ. Νομάρχης
ἔχει τὴν γνώμην ὅτι θά συμμορφωθῇτε μέ τὴν δημιουργηθεῖσαν νέαν τάξιν
καί ὅτι δέν θά δημιουργηθῶσιν ἐπείσοδια κατὰ τὴν ἀναχώρησιν σας."

Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς διαληθεύσης ἀποφάσεως οἱ συνοδοὶ χωροφύ-
λακες ἴσταντο ἐν στάσει προσοχῆς. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Νομαρχι-
ακοῦ ὑπαλλήλου καί τῶν ἀστυνομικῶν, μετέβην εἰς τὸ νομαρχιακὸν κατὰ-
στημα διὰ νά ζητῶ ἐξηγήσεις διὰ τὴν ἀπέλασίν μου. Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀρ-
μοδίου ὑπαλλήλου ἦτο ὅτι δέον νά ἀναχωρήσω τὸ ταχύτερον καί ὅτι πᾶσα

ἀπόπειρα πρὸς διασάλευσιν τῆς τάξεως θά εἶναι εἰς βάρος μου. Ὑποκύπτων εἰς τὴν βίαν, ἀπῆντησα θά ἐγκαταλίπω τὴν Μητροπόλιν μου καὶ παρεκάλεσα ὅπως μοί παρασχεθῶσι τὰ μέσα διὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, πρὸς δὲ ὅπως ἀποσταλῇ εἰς τὴν Μητροπόλιν ὑπάλληλος καὶ παραστῇ εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν ἀποσκευῶν μου. Τὴν 5 μ.μ. προσῆλθεν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀσφαλείας Ἀλεξάνδρος Θεοδώρφ, παρουσίᾳ τοῦ ὁποίου ἐτακτοποιήθησαν αἱ ἀποσκευαί μου καὶ ἐκλείσθησαν αἱ βαλίτσαι μου τὰς ὁποίας κατόπιν ἐσφράγισε διὰ τῆς σφραγίδος τῆς ἀσφαλείας προσειπὼν ὅτι δέν θά ἐρευνηθῶσι καθ' ὁδὸν ὑπὸ τῶν Βουλγαρικῶν φυλακίων.

Ἀποχαιρετίσας μοί ἐδήλωσεν ὅτι θά διατάξει τὰ δεόντα διὰ τὴν ἐξεύρεσιν αὐτοκινήτων πρὸς ἀναχώρησίν μου, ἥτις πρέπει νά πραγματοποιηθῇ αὐριον τὴν πρωίαν, συστήσας συγχρόνως ὅτι δεόν νά ἀποφευχθῇ ὁιαδήποτε ἐκδήλωσις κατὰ τὴν ἀναχώρησιν μου.-

Διῆλθον τὴν νύκτα τῆς 5 Ιουνίου, κατὰ νύκτα νά κατακλιθῶ, ἐν θλίψει καὶ πικρίᾳ, ἀναλογιζόμενος τὰ μέλλοντα θάνατά τῶν ἀγαπητῶν μου Κομοτηναίων καὶ ἐν γένει τῶν χριστιανῶν τῆς Μητροπόλεως μου, κατὰ παρά τῶν ὁποίων τὸν ἀνεξαρτήτως ἀπατήθη, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν πατρικὴν μου μερίδα, εἰς τόσον δεινὰς τοῦ βίου τῶν περιστάσεις.

Ἀπὸψε τῆς πρωίας 6 Ιουνίου προσῆλθεν τὴν ἀπαρέυσιν, ἡ ὁδὸς πρὸ τῆς Μητροπόλεως ἐπληρώθη λαοῦ, ἀθροοὶ δὲ προσήρχοντο οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί μου εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Μέγαρον διὰ νὰ ἀσπασθοῦν τὴν δεξιάν μου, συνιστῶντες αὐτοὶ ἤδη ὑπομονὴν καὶ ὅτι δέν πρέπει νά στενοχωροῦμαι.-

Ἐν τῷ μεταξύ προσῆλθεν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον Βουλγαρος ἱερεὺς συνοδευόμενος ὑπὸ ἀστυφυλάκων διὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου ἥτις συνετελέσθη εὐθύς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν μου μεθ' ὅλων τῶν ἐν αὐτῷ ἐπίπλων καὶ σκευῶν, ὡς ἀναγράφονται ταῦτα ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ πρᾶξέσεως καὶ παραλαβῆς.-

Περὶ ὥραν 10 μ.μ. ἐστάθμευσαν πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου δύο αὐτοκίνητα προοριζόμενα διὰ τὸ ταξείδιόν μου. Εἰς τὸ ἓν ἐκ τούτων ἐτοποθετήθησαν αἱ ἀποσκευαί μου, καθὼς καὶ ὁ Γραμματεὺς τῆς Μητροπόλεως Ἀλέξανδρος Ἀποστολίδης ἀπελαθεῖς, εἰς τὸ ἕτερον δὲ ἐπέβην ἐγώ, ὁ ἀρχιερατικὸς μου ἐπίτροπος αἰδес. Νικόλαος Βεζυρόπουλος ἀπελαθεῖς καὶ οὗτος, ὡς καὶ ὑπάλληλος τῆς Βουλγαρικῆς ἀσφαλείας Κομοτηνῆς, ὀρισθεῖς ὑπὸ

τοῦ Βουλγάρου Νομάρχου πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ταξειδίου μου. -Εἶναι ἀπερί-
γραπτοι αἱ συγκινητικαὶ σκηναὶ αἵτινες ἔλαβον χώραν κατὰ τὴν ἀναχώρησίν
μου. Τὰ αὐτοκίνητα εἶναι ἀδύνατον νὰ προχωρήσουν πρὸ τοῦ συναθροισθέν-
τος πλήθους: ὅλοι μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμούς εὗχονται καλὸν ταξεῖδικαί
ταχεῖαν ἐπάνοδον. Χωροφύλακες ἐπεμβαίντες διανοίγουν δίοδον καὶ τὰ αὐτο-
κίνητα ἀπέρχονται. Κατασυγκεκινημένον, τὸν εὐσεβῆ ἐκείνον λαόν μετὰ τοῦ
ὁποίου ἔζησα ἡμέρας ἀγωνίας ἀκί θλίψεων καὶ πικριῶν. -

Ἐν Βάνθη ἐπέβημεν ἄλλων αὐτοκινήτων, ὡς συνοδὸς ὑπάλληλος ἀσφαλείας
ᾠρίσθη ἕτερος καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ Καβάλλαν, ἔνθα ἐπεσκέφθημεν τὸν Βουλ-
γαρον Διευθυντὴν ἀσφαλείας. Τό ταξείδιον μου ἰδίῳ ἀπὸ Καβάλλας ἦτο πολὺ
ὀδυνηρόν. Τό αὐτοκίνητον οὐτινος ἐπέβαινεν ὁ Γραμματεὺς μετὰ τῶν ἀποσκευῶν
μου ἀπεχωρίσθη τελείως ἀπ' ἐμοῦ καὶ δέν συνηντήθημεν μετὰ τοῦτου παρὰ
εἰς τὸν Στρυμόνα.

Ὁ συνοδὸς Βούλγαρος ὑπάλληλος τῆς ἀσφαλείας ἦτο πολὺ σκληρὸς ἄνθρω-
πος. Κατὰ τὴν ἀφίξίν μου ἐν Πραβίῳ-ἔσαν 8 μ.μ. -προέτεινεν ὅπως διανυκτε-
ρεύσωμεν ἐν Πραβίῳ, ἠρνήθην ὅμως ἐπιδοχῶν, ὅτι δέον νὰ ἐξακολουθήσω τό
ταξείδιόν μου καὶ συναντήσω τὴν λοιπὴν ἀκολουσίαν. Τότε οὗτος μοὶ ἀνεκρί-
νωσεν ὅτι πρὸς μεγαλειτέραν ἀσφάλειαν θὰ πρὸς συνοδεύσῃ καὶ ὁ διευθυντὴς
ἀσφαλείας Πραβίου, μετὰ τοῦ ὁποίου συνενοεῖτο μυστικῶς, ὅστις ἐπιβάς
ἐτέρου αὐτοκινήτου καὶ μετὰ τριῶν ἐνόπλων στρατιωτῶν προηγήθη ἡμῶν καὶ
συνηντήσαμεν τοῦτον εἰς Στρυμόνα. Τοῦτο ἐνίσχυσεν ἔτι μάλλον τὴν πρό-
βλεψίν μου ὅτι καὶ οἱ συνοδεύοντές με ὑπάλληλοι ἀσφαλείας σκοπὸν
προμελετημένον ἔιχον νὰ μὲ ληστεύσουν καὶ ὄχι νὰ μὲ προστατεύσουν. -

Καί πρᾶγματι αἱ προβλέψεις μου καὶ οἱ φόβοι μου δέν διψεύσθησαν. -
Ὁ συνοδὸς ὑπάλληλος ἀσφαλείας ἀπὸ Πραβίου μέχρι Στρυμόνος ἐξηγριωμένος
καὶ ἀπειλῶν ὅτι δέν θὰ ἀφήσῃ τό αὐτοκίνητον νὰ προχωρήσῃ μοῦ ἀφήρεσε
δέκα χιλιάδας πέντε χιλιάδας, ἄλλας δὲ τέσσαρας χιλιάδας ἀπὸ τὸν ἀρχι-
ερατικόν μου ἐπιτροπὸν Νικόλαον Βεζυρόπουλον καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτοῦ
τοῦ σωτέρ, τὸν ὁποῖον ἠπείλει διὰ θανάτου ὁσάκις δέν συνεμορφοῦτο πρὸς
τὴν διαταγὴν του νὰ σταθῇ. -Κατόπιν συνεχῶν ἀπειλῶν τοῦ προσώπου τοῦ
ὀρισθέντος διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ταξειδίου μου, ἐφθάσα εἰς Στρυμόνα τὴν
II μ.μ. Ἐκεῖ συνήντησα τό αὐτοκίνητον τοῦ ὁποίου ἐπέβαινεν ὁ Γραμματεὺς
μου μετὰ τῶν ἀποσκευῶν μου, ὡς καὶ τό ἕτερον οὐτινος ἐπέβαινεν ὁ διευ-

ἀσφαλείας Πραβίου. Ἄμα τῇ ἀφίξει μου εἰς Στρυμόνα τό ἐκεῖ φυλάκιον τῶν
Βουλγάρων ἀποτελούμενον ἐξ ὀκτώ ἀνδρῶν, ἐζήτησε νά ἐρευνήσῃ τάς ἀποσκευ-
άς μου. Εἰς διαμαρτυρίαν μου ὅτι αἱ ἀποσκευαί μοι ἐθεωρήθησαν καί ἐσφρα-
γίσθησαν ὑπό τοῦ διευθυντοῦ ἀσφαλείας Κομοτηνῆς οὐδεμίαν προσοχήν ἔδωκαν
ἀλλ' οὔτε καί ὁ Διευθυντής ἀσφαλείας Πραβίου καί ὁ συνοδός μου ὑπάλληλος
ἀσφαλείας καίτοι προσεκλήθησαν ὑπ' ἐμοῦ ἐπενέβησαν. Ἐπηρεολούθησεν ἡ ἐρευ-
να ὅλων τῶν ἀποσκευῶν μου ἀπό τὰς ὁποίας ἀφῆρσαν διάφορα ἐσώρρουχα, ἕνα
Σταυρόν εὐλογίας ἀρχαιολογικῆς μᾶλλον ἀξίας, ἕν ὠρολόγιον ἐπιτραπέζιον
καί διάφορα ἄλλα μικροαντικείμενα. Τέλος μοῦ ἀφῆρσαν τό χρηματόδεμά μου
ἐκ τοῦ ὁποίου ἐκράτησαν πεντήκοντὰ χικιάδας, τό δέ ὑπόλοιπον μοῦ ἐπέστρε-
ψαν διά τοῦ ἱερέως Δημητρίου Παπανικολάου. Ἡ ληστεία αὕτη διενεργήθη ὑ-
πό ἀνδρῶν ἐνόπλων τοῦ φυλακίου καί παρουσία τῶν ὡς ἄνω προσώπων τῆς ἀσφα-
λείας, οἵτινες οὐδόπως ἐπενέβησαν, καίτοι προσεκλήθησαν ὑπ' ἐμοῦ διαμαρτυρο-
μένου διὰ τήν τοιαύτην ληστρικὴν πράξιν. Ἀρρώστια ἀναχωρήσεώς μου καί ἐν ᾧ
μετά τῆς συνοδείας μου ἀποτελούμενης ἐκ τῶν αἰδес. Νικολάου Βεζυροπούλου
ἀρχιερατικοῦ μου ἐπιτρόπου, ἱερέως Δημητρίου Παπανικολάου καί Ἀλεξάνδρου
ἀποστολικοῦ Προμηπατῆος τῆς Μητροπόλεως καί ἐκ τῶν ἀποικῶν ἐγένετο ἡ
διαρπαγή τῶν χρημάτων καί τῶν ἀποσκευῶν μου ἀντελήφθημεν διαπληκτισμούς
μεταξὺ τοῦ Διευθυντοῦ ἀσφαλείας Πραβίου, τοῦ συνοδοῦ μου ὑπαλλήλου ἀσφαλείας
καί τῶν ἀνδρῶν τοῦ φυλακίου, ἀντικείμενον τῶν ὁποίων ἀσφαλῶς ἦτο ἡ διανομή
τῶν ἀρπαγέντων χρημάτων μου καί λοιπῶν ἀποσκευῶν. Περί ὧραν I μετὰ τό μεσο-
νύκτιον ἐπεβιβάσθημεν τῶν αὐτοκινήτων καί ἀνεχωρήσαμεν διά Θεσσαλονίκην,
ἔων συνοδῶν μου ὑπαλλήλων τῆς Βουλγαρικῆς ἀσφαλείας παραμεινόντων ἐν Στρυ-
μόνι.

Καί οὕτως τήν ἡμέραν θλίψιν καί τήν ἀγωνίαν μας περί τῆς τύχης τῶν
εὐσεβῶν χριστιανῶν τῆς Θεοσώστου ἐπαρχίας ἡμῶν, μετὰ τήν ἀπουσίαν ἡμῶν ἐκ
μέσου αὐτῶν, ἐπεσφράγισεν ἡ ἐπαίσχυντος διαπληκτικὴ διαγωγὴ ἀπεναντι μου αὐτῶν
τούτων τῶν ὁργάνων τῆς Βουλγαρικῆς Πολιτείας.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 25 Ιουνίου 1941

† Ὁ Μαρωνεῖας καί Θάσου Βασίλειος